

Majgull Axelsson. Jag heter inte Miriam. Brombergs förlag.

Albert Engström lär ha sagt vid ett tillfälle: "Ni nässjöbor, ni har det bra. För vart ni än kommer så får ni det bättre." Det gäller inte Miriam. För henne var det paradiset att komma till Nässjö. Till Sverige kom hon med Folke Bernadottes vita bussar. Först till ett läger i Aneby. Sedan till den goda Hanna i Jönköping som husa och sist till Nässjö där hon gifter sig med Olof. Paradiset på jorden, för den som överlevt såväl Auschwitz som Ravensbrück. Men i detta paradys vilar ett djupt mörker hos Miriam. De plågsamma minnena av hur Auschwitz tog henne båda syskon. Hur nazisten och chefsläkaren Josef Mengel i Auschwitz gjorde bestialiska experiment på Miriams lillebror Didi. Till Miriams mörker hör även den djupt bevarade hemligheten att hon egentligen inte heter Miriam och alls inte är judinna. Att det inte finns någon i hennes familj med släkt barn och barnbarn som vet hennes rätta identitet. Det existerar även en annan sanning. Miriam heter egentligen Malika. Hon är rom, zigenare som man då sa och överlevde paradoxalt nog genom att byta identitet med en död ung judisk kvinna. Nazisterna hatade judar mest. Men bland lägervakter och medfångar var romerna de mest hatade.

Som rom hade hon inte varit välkommen till Sverige med de vita bussarna. Då hade hon förvisats tillbaka till ett krigshärjat Europa. Miriam får också uppleva de så kallade tattarkravallerna i Jönköping, då romer blev jagade och misshandlade tio år efter Kristallnatten i Tyskland. Att avslöja sin rätta identitet vore att gå miste om detta bräckliga paradys. Upploppet och förföljelsen hyllades av Smålands Folkblad. Majgull Axelsson har en fantastisk förmåga att fånga kontrasten mellan det lilla trygga samhället och de ohyggliga minnen Miriam bär på. När kravallerna äger rum i Jönköping krokar dessa båda världar skoningslöst med varandra.

Berättelsen tar sin början på Miriams 85-årsdag men rör sig sedan på tre plan med lägertid, svenskt 50-tal och nutid. Till slut är det barnbarnet Camilla som lockar hemligheten ur henne. En väg till sen försoningen i livet öppnar sig.

Majgull Axelsson har skrivit en gripande roman som ligger så rätt i tiden, med nynazismens obehagliga framväxt i Sverige och övriga Europa, men också i det ögonblick vi börjar förstå allt mer av romernas svåra och förtryckta historia. Berättelsen lever sig in i en överlevandes livssituation på ett djupt trovärdigt sätt. Den stämmer väl överens med den forskning psykoanalytikern Suzanne Kaplan gjort på barn under

förintelsen och deras efterföljande liv i folkhemmet Sverige. Utan tvekan vårens största läsoplevelse.

Jakob Carlander